

EDUSKUNNAN
SOSIAALIVALIOKUNTA

Helsingissä

25 päivänä toukokuuta 1990

Lausunto n:o 3

Ulkoasiainvaliokunnalle

Ulkoasiainvaliokunta on 13 päivänä helmikuuta 1990 eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt sosiaalivaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 239/1989 vp. vuonna 1988 pidetyn 75. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymien yleissopimusten ja suositusten johdosta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina erikoistutkija Pertti Siiki ja suunnittelusihteeri Pekka Peltola työministeriöstä, kansliapäällikkö Kari Puro ja ylitarkastaja Olavi Myllyharju sosiaali- ja terveysministeriöstä, toimistopäällikkö Keijo Kaittola työsuojeluhallituksesta, ylitarkastaja Kauko Salo sosiaalihallituksesta, korkeimman oikeuden presidentti Olavi Heinonen, asiamies Tapio Kuikko Suomen Työntantajain Keskusliitosta, työvoimapolitiittinen asiamies Martti Huttunen Liiketyöntantajain Keskusliitosta, työsuojelusihteeri Matti Huttunen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, työehtoasiainsihteeri Raila Kangasperko Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, vastaava lakimies Jari Hellstén Rakennustyöläisten Liitosta ja lainopillinen johtaja Hannele Langinkoski Suomen Rakennusteollisuusliitosta.

Hallituksen esitykseen sisältyy yleissopimus (n:o 167) ja siihen liittyvä Kansainvälisen työjärjestön suositus (n:o 175), jotka koskevat turvallisuutta ja terveyttä rakentamisessa. Yleissopimuksessa asetetaan työsuojelun toteuttamiseen ja yhteistoimintaan liittyviä velvoitteita rakennusalan työntäjille, työntekeijöille ja rakennustyömaalla itsenäisesti työtä tekeville henkilöille ja urakoitsijoille. Sopimusta sovellettaisiin kaikkeen rakentamiseen. Suositus sisältää ohjeita samaan aihepiiriin liittyvistä kysymyksistä. Hallitus esittää, ettei sopimusta tässä vaiheessa hyväksyttäisi, koska Suomen työturvallisuuslainsäädäntö ei koske

itsenäisiä yrittäjiä. Suositus ehdotetaan otettavaksi huomioon tulevassa lainsäädäntötyössä sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista.

Toinen hallituksen esitykseen sisältyvä yleissopimus (n:o 168) ja suositus (n:o 176) koskevat työllisyyden edistämistä ja työttömyysturvaa. Sopimuksen ja suosituksen tarkoituksena on edistää työllistymistä ja tuottavan työn tarjoamista. Tavoitteena on myös mahdollisimman kattavan työttömyysturvan luominen. Hallitus esittää yleissopimuksen hyväksymistä ja suosituksen huomioon ottamista tulevassa lainsäädäntötyössä sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista.

Yleissopimuksen n:o 168 osalta valiokunta kiinnittää erityistä huomiota 15 artiklan 1.b. kohdan tulkintaan. Kyseinen säännös edellyttää, että kokonaan työttömän työttömyysturva on vähintään 50 prosenttia tavallisen työläisen palkasta tai vastaa peruselinkustannusten kattamiseen tarvittavaa vähimmäismäärää, sen mukaan kumpi näistä on korkeampi. Suomessa ei tule kysymykseen sopimuksen kolmas vaihtoehto, vertailu lakisääteisen vähimmäispalkan puolikkaaseen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ei kumpaakaan mainituista vertailuperusteista voida yksiselitteisesti määritellä. Säännös antaa kansallisesti arvioitavaa taustaa kansallisen työttömyysturvajärjestelmän perustason määrittelymiselle. "Tavallisen työläisen" palkkaa arvioitaessa perustana voi olla työehtosopimuksen mukainen palkka. Peruselinkustannusten kattamiseen tarvittavan määrän arviointi voi perustua tutkimukseen ja käytännön kokemukseen, jossa yhtenä tekijänä voi olla toimeentulotuen ja muiden sosiaalisten etuuksien suuruus. Arviointi tulee lisäksi aina tehtäväksi keskimääräisinä lukuina.

Määritelmien vaikeuden ja moniselitteisyyden johdosta sosiaalivaliokunta edellyttää, että hallitus seuraa erityisesti Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen n:o 168 15 artiklan 1.b. kohdan täyttämistä. Osana kansalaisten perusturvaa työttömyysturvan peruspäivärahan tason korotuksella on varmistettava sopimuksen velvoitteiden toteutuminen ja etteivät työttö-

mät joudu tarpeettomasti turvautumaan toimeentulotukeen.

Edellä esitettyyn ja hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaalivaliokunta lausuntoon kunnioittavasti esittää,

että hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset hyväksyttäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinari, varapuheenjohtaja Louvo ja jäsenet Alaranta, Alaranta, Hurskainen, Kankaanniemi,

Koistinen, Kärhä, P. Leppänen, Mäkipää, Paavilainen, Rinne, Stenius-Kaukonen, Taina ja Väistö.

Eriävä mielipide

Mielestämme työttömyysturvan peruspäivärahan taso ei yllä ILO:n sopimuksen n:o 168 edellyttämälle tasolle. Hallitus tunnustaa itsekin, että nipin napin sopimuksen taso saavutetaan. Hallitus tulkitsee sopimuksen asettamia kriteereitä kuitenkin selvästi virheellisesti.

Tämän vuoksi valiokunnan mietinnön lausuntoa tulisi muuttaa seuraavasti:

6. kappale

”Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ei kumpaakaan mainituista vertailuperusteista voida yksiselitteisesti määritellä. Säännöksen arvioinnille antaa taustaa muiden kansainvälisten sopimusten tulkinta. ”Tavallisen työläisen” palkkaa arvioitaessa perustana ei voi olla työ-

ehtosopimusten alin palkka kuten hallituksen esityksessä. Peruselinkustannusten kattamiseen tarvittavan määrän arvioinnissa ei pelkkää laajennettua perusosaa voida käyttää pohjana, koska siinä ei ole otettu huomioon esimerkiksi asumiskustannuksia. Arviointi tulee tehtäväksi keskimääräisinä lukuina.”

7. kappale

”Sosiaalivaliokunta edellyttää hallitukselta, että työttömyysturvan peruspäivärahaa korotetaan siten, että työtön ei pääsääntöisesti joudu turvautumaan toimeentulotukeen. Tällöin käyvän pohjan peruspäivärahan nettotasolle antaa keskimääräinen toimeentulotuki, joka on laajennettu perusosa korotettuna 30 prosentilla.”

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 1990

Marjatta Stenius-Kaukonen
Matti Väistö

Pekka Leppänen
Juhani Alaranta

Annikki Koistinen
Toimi Kankaanniemi